

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1984-1985

27 NOVEMBER 1984

**Ontwerp van wet houdende de Rijksschuld-
begroting voor het begrotingsjaar 1985**

AMENDEMENT
VAN DE HEER HUMBLET

TITEL I
LOPENDE UITGAVEN

SECTIE 31

HOOFDSTUK III

Inkomstenoverdrachten aan andere sectoren

ART. 33.03. — *Rente op naam van de Prins van Waterloo.* —
Krediet : 100 000 frank (blz. 5).

Dit artikel te doen vervallen.

Vermindering : 100 000 frank.

Verantwoording

De enige grondslag van dit artikel is een besluit van 29 september 1815, waarbij Willem, koning der Nederlanden, aan Zijne Doorluchtige Hoogheid Arthur Wellesley, Prins van Waterloo, hertog van Wellington, een dotatie verleent « verlangende ... een blijk te geven van de nationale erkentelijkheid wegens ... het schragen van Ons pas gevestigd staatsgebouw », welke dotatie wordt aangevuld met een majoraat, dat een soort van vruchtgebruik is op 1 083 hectare velden en bossen, hoofdzakelijk gelegen op het huidig grondgebied van de steden Genappe en Nijvel.

R. A 13103

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

5-II (1984-1985) : N° 1.

N° 2 : Verslag.

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1984-1985

27 NOVEMBRE 1984

**Projet de loi contenant le budget de la Dette
publique pour l'année budgétaire 1985**

AMENDEMENT
PROPOSE PAR M. HUMBLET

TITRE I
DEPENSES COURANTES

SECTION 31

CHAPITRE III

Transferts de revenus à destination d'autres secteurs

ART. 33.03. — *Rente au nom du Prince de Waterloo.* —
Crédit : 100 000 francs (page 5).

Supprimer cet article.

Réduction : 100 000 francs.

Justification

Cet article a pour seule base un décret du 29 septembre 1815 du roi Guillaume des Pays-Bas par lequel il attribuait une dotation à Arthur Wellesley, Altesse sérénissime, prince de Waterloo, duc de Wellington, « en gage de la reconnaissance nationale... pour avoir consolidé cet Etat naissant », dotation complétée par un droit de majorat qui est une sorte d'usufruit s'étendant sur 1 083 hectares de champs et de bois principalement sur le territoire des villes actuelles de Genappe et de Nivelles.

R. A 13103

Voir :

Documents du Sénat :

5-II (1984-1985) : N° 1.

N° 2 : Rapport.

Die dotatie is verbonden aan de titel van Doorluchtige Hoogheid, Prins van Waterloo (1), toegekend bij adelbrief van 18 juli 1815 en overdraagbaar aan zijn mannelijke afstammelingen volgens het eerstgeboorterecht.

Het spreekt vanzelf dat de bewindslieden die in 1830-1831 de jonge Belgische Staat poogden te doen erkennen door de mogendheden van het Verdrag van Wenen, die dotatie helemaal niet wensten in stand te houden omdat zij het symbool was van de verovering van onze gewesten door Nederland.

Bovendien druisen die dotatie en dat majoraat regelrecht in tegen de liberale gedachten die hier in 1830 heersten en de grondslag vormen van onze Grondwet.

De onderhandelaars hebben het evenwel niet gehaald en hebben in het Verdrag der XVIII Artikelen op dit punt moeten toegeven om het essentiële te redden, te weten de erkenning van de jonge Belgische Staat.

Vanaf 1817 werden de dotatie en het majoraat veranderd als gevolg van de wens van zijne Doorluchtige Hoogheid om de bossen tot bouwland te maken, wat hijzelf en zijn opvolgers sedertdien trouwens in ruime mate hebben gedaan.

In dit verband zij opgemerkt dat het vals is te beweren dat de 1 100 hectare door het majoraat beschermd worden en dat zij die bescherming niet meer zouden genieten indien het majoraat kwam te vervallen. Wat ten deze telt zijn het richtplan inzake stedenbouw en ruimtelijke ordening en de diverse genomen of te nemen maatregelen op dit gebied.

De verantwoording van het majoraat door de bescherming van het leefmilieu mist alle grond. Dit geldt eveneens voor de stabiliteit van het gebruiksrecht van de pachters van Zijne Doorluchtige Hoogheid indien aan het majoraat een einde zou worden gemaakt. Er is geen reden waarom het huidige stelsel niet veilig gesteld zou kunnen worden.

Later, meer bepaald in 1872 toen minister Malou Buitenlandse Zaken beheerde, werden nog andere wijzigingen in de rechten van Zijne Doorluchtige Hoogheid, de Prins van Waterloo, aangebracht.

Maar van toen af begon men de wettigheid en de morele grondslag van zulk een dotatie en zulk een majoraat aan te vechten; dit gebeurde meer bepaald in 1912 in een bekende studie van Paul Errera met als titel *La dotation du prince de Waterloo*, die de auteur besloot als volgt :

« Door de slag van Waterloo zijn wij veranderd van meester. Hij die ons gedurende vijftien jaar zou regeren, wachtte slechts enkele weken om, door de schenking van de bossen van Nijvel aan de hertog van Wellington, te tonen dat hij België zou behandelen als veroverd gebied. Willem beschikte over een deel van het nationaal grondgebied, zoals Napoleon alleen over het buitengewoon domein had beschikt. Het is tijd dat die herinnering wordt uitgewist. Heeft België nog niet genoeg betaald voor zijn trieste roem van slagveld van Europa. ? »

In latere tijden, toen de slag van Waterloo tot een steeds verder verleden behoorde en de geschiedenis van Europa gekenmerkt werd door andere, veel bloediger en meer dramatische conflicten, werden geen gelijkaardige rechten in het leven geroepen ten gunste van maarschalk Foch, Joffre of French na de eerste wereldoorlog, noch ten gunste van maarschalk Montgomery in Libië of in Egypte, van maarschalk Joukov te Berlijn, van generaal MacArthur in Japan, of van maarschalk Juin of Leclerc.

Die persoonlijke rechten, welke honderden miljoenen opbrengen aan verre afstammelingen van een eendagsoverwinnaar, stoten ons tegen de borst.

La dotation est liée au titre d'Altesse sérénissime (1) prince de Waterloo, titre nobiliaire attribué le 18 juillet 1815, transmissible à ses descendants mâles par ordre de primogéniture.

Il va de soi qu'en 1830-1831, les hommes politiques qui essayaient de faire reconnaître par les puissances du Traité de Vienne l'Etat belge naissant n'étaient pas du tout désireux de voir maintenue cette dotation, symbole de la conquête par les Pays-Bas de nos provinces.

De surcroît, cette dotation et ce majorat sont absolument en opposition avec les idées libérales régnant chez nous en 1830 et à la base de notre Constitution.

Les négociateurs ont pourtant dû s'incliner, cédant dans le Traité des XVIII Articles sur ce point accessoire pour gagner sur l'essentiel : la reconnaissance du jeune Etat belge.

Dès 1817, des aménagements avaient été apportés à la dotation et au majorat en raison du désir de Son Altesse Sérénissime de transformer des bois en champs, ce que lui et ses successeurs ont d'ailleurs largement fait depuis lors.

C'est d'ailleurs l'occasion de dire qu'il est faux de considérer que les quelque 1 100 hectares ont été protégés par le majorat et risqueraient de ne plus l'être s'il était supprimé. Ce qui compte en la matière est le plan directeur d'urbanisme et d'aménagement du territoire et les diverses mesures prises ou à prendre à ce propos.

La justification du majorat sur base de la protection de l'environnement est absolument sans fondement. Il en est d'ailleurs de même de la stabilité de la tenure des fermiers de Son Altesse Sérénissime dans l'hypothèse où il serait mis fin au majorat. On ne voit pas pourquoi leur régime actuel ne pourrait pas être sauvegardé.

Ultérieurement, et particulièrement en 1872, le ministre Malou s'occupant des Affaires étrangères, d'autres amendements furent apportés aux droits de Son Altesse Sérénissime le prince de Waterloo.

Toutefois, à partir de cette époque, la légitimité juridique et le fondement moral d'une pareille dotation et d'un pareil majorat ont commencé à être mis en cause en particulier en 1912 dans une étude célèbre de Paul Errera intitulée *La dotation du prince de Waterloo*, que l'auteur conclut en ces termes :

« La bataille de Waterloo nous a fait changer de maître. Celui qui devait nous gouverner pendant quinze ans n'attendit que peu de semaines pour montrer, par la donation des bois de Nivelles au duc de Wellington, qu'il allait traiter la Belgique en pays conquis. Guillaume disposa d'une parcelle du domaine national comme Napoléon avait disposé du domaine extraordinaire seulement. Il est temps d'effacer pareil souvenir. La Belgique n'a-t-elle pas encore assez payé la triste gloire d'avoir servi de champ de bataille à l'Europe ? »

Au fur et à mesure que le temps passait et que la bataille de Waterloo appartenait à un passé de plus en plus lointain, que d'autres guerres bien plus sanglantes avaient marqué l'histoire de l'Europe, bien plus dramatique, on n'a pas créé des droits analogues en faveur des maréchaux Foch, Joffre, French, à l'issue de la première guerre mondiale, ni au profit du maréchal Montgomery, en Libye ou en Egypte, du maréchal Joukov à Berlin, du général MacArthur au Japon, des maréchaux Juin ou Leclerc.

Ces droits personnels rapportant des centaines de millions à de lointains descendants d'un vainqueur d'un jour heurtent la conscience.

(1) Wij hebben er zorgvuldig voor gewaakt om de titel van « Prins van Waterloo » steeds te laten voorafgaan door het predikaat « Zijne Doorluchtige Hoogheid », ten einde niet te worden gestraft met een boete van een pond fijn goud, zoals bepaald in het koninklijk besluit van 8 juli 1815, dat blijkbaar nog niet is opgeheven.

(1) Nous veillons soigneusement à faire toujours précéder le titre de « Prince de Waterloo » du prédicat d'Altesse Sérénissime pour éviter d'être frappé d'une amende d'une livre d'or fin prévu par l'arrêté royal du 8 juillet 1815, apparemment non abrogé.

Om die redenen trouwens heeft de heer De Clercq, Minister van Financiën, in 1974 met de huidige Doorluchtige Hoogheid, de Prins van Waterloo besprekingen gevoerd om de dotatie en het majoraat af te kopen. Het is slechts als gevolg van het toeval verbonden aan een afspraak en van de voortijdige val van de Regering in september 1974, dat hij niet in zijn opzet is geslaagd.

Sedertdien hebben Zijne Doorluchtige Hoogheid, de Prins van Waterloo, zijn intendant en zijn vrienden, in nauwe samenwerking met de ambassade van Groot-Brittannië, via het *Waterloo Committee*, alles in het werk gesteld om van het slagveld een meer Brits imago te geven. Maar de heuvel van Waterloo, opgevat als een groot geallieerd monument gekeerd tegen Frankrijk, verschilt erg veel van dat van Austerlitz ! Daar worden de verschillende oorlogvoerende partijen, overwinnaars zowel als overwonnenen, op strikt gelijke voet behandeld.

Met andere woorden, Zijne Doorluchtige Hoogheid ontvangt ieder jaar grote bedragen ten koste van België, maar wil bovendien als het ware ook nog een bepaald uitzicht aan het slagveld geven.

Daarenboven zij opgemerkt dat die handelwijze strijdig is met artikel 75 van onze Grondwet van 1831, die aan de Koning het recht toekent om adeldom te verlenen, maar nader bepaalt dat daaraan nooit enig voorrecht mag worden verbonden, terwijl het burgerlijk recht althoudende rente uitsluit, zodat het besluit van koning Willem een uitzondering is die strikt moet worden uitgelegd.

Kortom, het is tijd dat aan die toestand een einde wordt gemaakt door besprekingen met het Verenigd Koninkrijk.

Het spreekt vanzelf dat deze kwestie niets te maken heeft met de vriendschappelijke gevoelens, die tal van Belgische burgers ten opzichte van Groot-Brittannië kunnen koesteren, te meer daar dit land in de wereldoorlogen onze bondgenoot was, evenmin als met het recht van de Britse militairen, die zeer gehecht zijn aan de tradities van hun regiment, om de nagedachtenis te bewaren van degenen die te Waterloo hebben gevochten.

C'est ce qui amena d'ailleurs, en 1974, le Ministre des Finances, M. De Clercq, à négocier le rachat de la dotation et du majorat avec l'actuelle Altesse Sérénissime Prince de Waterloo. C'est un hasard de rendez-vous et la chute prématurée du Gouvernement, en septembre 1974, qui empêcha ce projet d'aboutir.

Depuis lors, Son Altesse Sérénissime le Prince de Waterloo, son intendant et ses amis en lien étroit avec l'ambassade de Grande-Bretagne se sont employés, par le truchement du *Waterloo Committee* à donner une image plus britannique du champ de bataille. Or, la Butte, énorme monument allié, tourné contre la France est bien différent de celui d'Austerlitz ! Là, les divers belligérants, vainqueur et vaincus, sont placés sur stricte pied d'égalité.

Autrement dit, Son Altesse Sérénissime touche chaque année d'importants revenus aux dépens de la Belgique mais de surcroît, elle a en quelque sorte la volonté de donner une certaine image au site du champ de bataille.

Il faut tenir compte, en outre, que cette pratique est contraire à l'article 75 de notre Constitution de 1831 qui, en donnant au Roi la faculté de conférer les titres de noblesse, précise qu'aucun privilège ne peut y être attaché, tandis que le droit civil excluant les rentes perpétuelles, le décret du roi Guillaume constitue une exception de stricte interprétation.

Bref, il est temps de sortir de cette situation par une négociation avec le Royaume-Uni.

Il va de soi que ce problème n'a rien à voir avec les sentiments d'amitié que nombre de citoyens belges peuvent témoigner à la Grande-Bretagne qui, en particulier, fut notre alliée au cours des guerres mondiales, ni avec le droit de militaires britanniques très attachés aux traditions régimentaires de garder le souvenir de leurs prédécesseurs qui ont combattu à Waterloo.

J. HUMBLET.

